

*JÓZEF KANIA
Akademia Rolnicza
w Krakowie*

MAŁOPOLSKIE STOWARZYSZENIE DORADZTWA ROLNICZEGO W PROCESIE KSZTAŁTOWANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ROLNICZEJ⁽¹⁾

1. Wstęp

Wychodząc naprzeciw wyzwaniom gospodarki rynkowej Akademia Rolnicza w Krakowie zainicjowała z końcem 1992 roku dyskusję różnych środowisk społecznych w rejonie Polski południowej nad koniecznością integracji i efektywnej współpracy nauki z praktyką rolniczą, w celu rozwiązywania problemów polskiego rolnictwa. Owocem tej dyskusji było powołanie w lutym 1993 r. Małopolskiego Stowarzyszenia Doradztwa Rolniczego (MSDR) z siedzibą w Akademii Rolniczej w Krakowie. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną i zrzesza osoby fizyczne oraz prawne działające na rzecz rozwoju doradztwa i edukacji rolniczej. MSDR swoim działaniem obejmuje obszar całej Polski. Członkami zbiorowymi MSDR są: Akademia Rolnicza w Krakowie, Instytut Zootechniki, 11 ośrodków doradztwa rolniczego, tj.: Bielsko-Biała, Częstochowa, Mikołów, Modliszewice, Kraków, Iwonicz, Nowy Sącz, Korytniki, Boguchwała, Sandomierz, Tarnów. Członkami indywidualnymi są przedstawiciele nauki, oświaty, doradztwa, administracji rolnej oraz praktyki rolniczej tzn. rolnicy i przedsiębiorcy związani ze wsią (112 osób).

Działalnością bieżącą Stowarzyszenia kieruje 8-osobowy Zarząd, na czele którego stoi Prezes, zaś wytyczaniem oraz uchwalaniem głównych kierunków założeń programowych i finansowych zajmuje się Rada (18 osób), którą kieruje Przewodniczący. Zakres pracy Stowarzyszenia jest bardzo szeroki - inspiruje ono i prowadzi działalność naukowo-badawczą, szkoleniową, konsultingową i upowszechnieniową. Pozostaje ono forum dyskusyjnym dla promocji wyników ba-

(1) Skróć referatu prezentowanego na II Kongresie Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERiA), który odbył się w AR w Krakowie, w dniach 1-2 grudnia 1995 r.

dań naukowych i stanowi swoiste centrum przekazywania informacji o potrzebach rolniczej praktyki gospodarczej.

2. Małopolskie Stowarzyszenie Doradztwa Rolniczego w systemie powiązań nauki z praktyką gospodarczą

Schemat 1 przedstawia regionalny model powiązań między nauką i praktyką gospodarczą, uwzględniający bardzo aktywne włączenie się pracowników nauki do pracy doradczej, w którym jednostką integrującą przedstawicieli nauki, doradztwa i praktyki jest Małopolskie Stowarzyszenie Doradztwa Rolniczego.

W modelu tym przyjmuje się, że zasadniczym podmiotem doradztwa rolniczego jest producent (producenci) żywności, a więc rolnik, przetwórcza lub przedsiębiorca, który w zależności od skali i wagi problemu podejmuje bieżące lub strategiczne decyzje w sposób następujący:

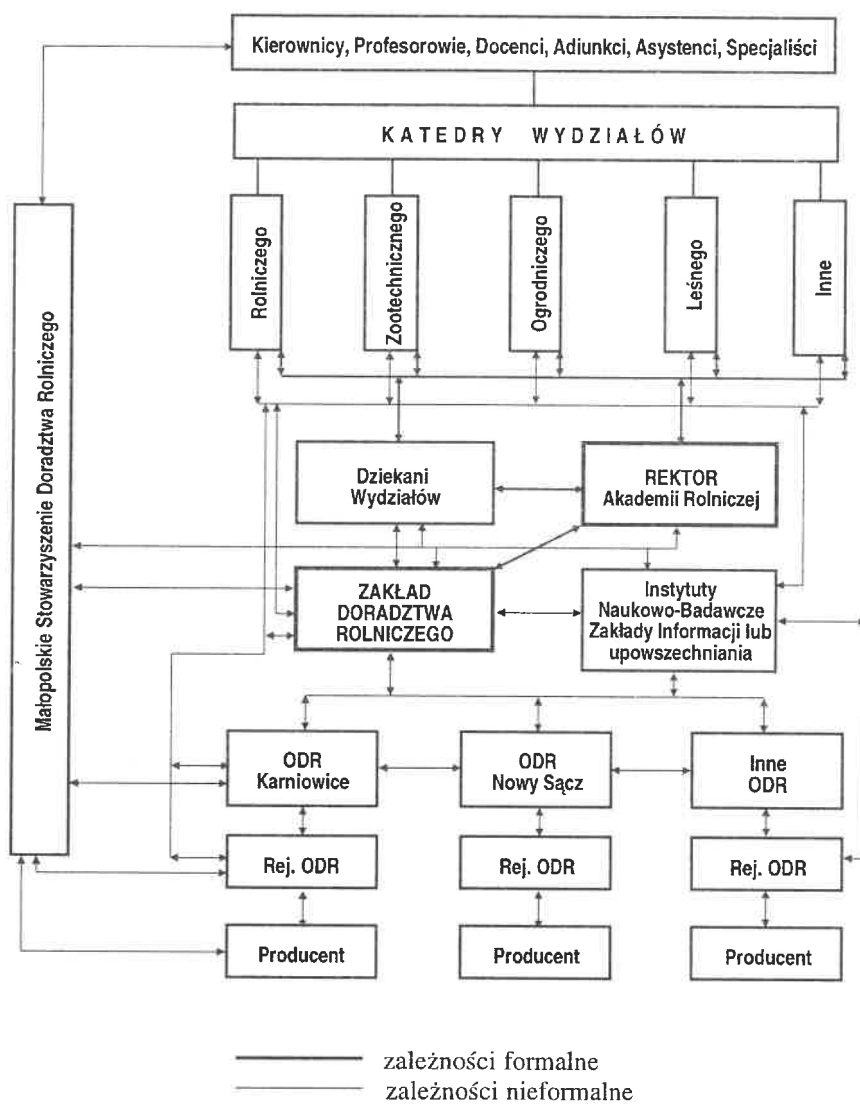
- samodzielnie, w oparciu o posiadaną wiedzę i doświadczenie,
- po konsultacji z doradcą terenowym w gminie lub rejonie,
- po konsultacji z doradcą zakładowym w WODR lub ODR,
- po konsultacji z pracownikiem nauki, z którym kontaktuje się za pośrednictwem swojego doradcy lub w sposób bezpośredni z uwagi na ścisłą indywidualną współpracę między nimi lub ważność powstałego problemu.

Po blisko 3 latach funkcjonowania tego modelu można poczynić następujące konstatacje:

1. Następuje wyraźna personifikacja współpracy w zakresie doradztwa rolniczego na rzecz praktyki gospodarczej między pracownikami nauki, oświaty, doradztwa, organizacji samorządowych i rolniczej administracji państwowej;
2. Usprawniony został przepływ informacji od rolników poprzez doradztwo do nauki i odwrotnie;
3. W coraz większym stopniu problemy rolnictwa regionalnego rozwiązywane są wspólnie, a więc zarówno przez przedstawicieli uczelni, jak i doradztwa, oświaty oraz administracji rządowej. Świadczy o tym bardzo liczny udział pracowników Akademii Rolniczej w kursach szkoleniowych, seminariach, wykładach i konsultacjach organizowanych dla doradców rolników i przedsiębiorców zarówno w terenie, jak i na uczelni, efektywna promocja usług Akademii Rolniczej na rzecz praktyki oraz coraz lepsze rozeznanie w oczekiwaniach doradczych rolników przez ośrodki doradcze, a także dobra orientacja Akademii Rolniczej w zadaniach doradczych ośrodków doradztwa rolniczego w Małopolsce.
3. Małopolskie Stowarzyszenie Doradztwa Rolniczego wspiera rozwój małej i średniej przedsiębiorczości na wsi.

Schemat 1.

Regionalny model powiązań nauki z praktyką

Źródło: J. Kania, K. Kosiniak: Małopolskie Stowarzyszenie Doradztwa Rolniczego w systemie powiązań nauki z praktyką. Materiały z konferencji naukowej, AR w Szczecinie i WODR Barzkowice, 1993.

W związku z wprowadzaniem gospodarki rynkowej do rolnictwa MSDR wspólnie z Zakładem Doradztwa Rolniczego AR w Krakowie podjęło szeroką współpracę z wieloma uniwersytetami zachodnimi w zakresie programów edukacyjnych mających na celu podnoszenie wiedzy ekonomicznej nauczycieli akademickich, nauczycieli średnich szkół rolniczych, specjalistów ośrodków doradztwa rolniczego, pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw przemysłu rolno-spożywczego oraz rolników i małych przedsiębiorców. Rejestracja Stowarzyszenia w banku danych FAPA oraz w Centralnym Rejestrze Firm Konsultingowych w Brukseli umożliwiła uczestniczenie w przetargach na realizację projektów regionalnych i krajowych dla potrzeb naszego rolnictwa i wsi. Wygranie przetargów na realizację projektów stworzyło szansę jeszcze większego oddziaływania naszego Stowarzyszenia na przemiany na wsi, w rolnictwie i gospodarce żywnościowej, z wykorzystaniem polskich i zachodnich specjalistów. Zdobyty image Stowarzyszenia znalazł również swój wyraz w dotacji finansowej Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej na rzecz programów edukacyjnych realizowanych w MSDR. O tym wszystkim świadczyć mogą następujące przykłady działalności Stowarzyszenia na rzecz podnoszenia wiedzy ekonomicznej oraz rozwoju przedsiębiorczości lokalnej:

1. Od 1993 r. MSDR koordynuje współpracę Akademii Rolniczej w Krakowie z Uniwersytetem Stanowym Purdue, Indiana, USA w ramach Fundacji A. Mellona w zakresie podejmowania działalności przedsiębiorczej na własny rachunek, marketingu produktów rolniczych, rozwoju spółdzielczości wiejskiej, kreowania liderów wiejskich, strategicznych planów rozwoju społeczności lokalnych oraz systemu i metod doradztwa rolniczego w USA. W ramach tej współpracy zorganizowano:
 - a) 2 seminaria nt.: „Zasady amerykańskiej spółdzielczości zaopatrzenia i zbytu” (92 osoby) oraz „Metodyka kształcenia liderów wiejskich” (28 osób);
 - b) 6 kursów szkoleniowych nt. „Podstawy marketingu rolniczego” - 5 dni, (45 osób) „Zarządzanie marketingowe firmą” - 4 dni (33 osoby), „Przedsiębiorczość w agrobiznesie” 2x5 dni (32 osoby i 27 osób), „Leadership czyli przywództwo w rozwoju obszarów wiejskich” 5 dni, (28 osób), „Metodyka planowania strategicznego w gminie” 5 dni, (30 osób);
 - c) 3 dwutygodniowe wyjazdy studyjne do USA - Uniwersytet Purdue, stan Indiana (20 osób, w tym: 14 doradców i 6 pracowników naukowych);
 - d) Przetłumaczono z języka angielskiego na język polski oraz zaadaptowano do warunków polskich podręcznik i skrypt do ćwiczeń pt. „Przedsiębiorczość w agrobiznesie” (nakład MSDR, Kraków 1995).

W oparciu o ten podręcznik MSDR organizuje 5-dniowe kursy szkoleniowe dla doradców, nauczycieli szkół rolniczych, młodych rolników i początkujących przedsiębiorców.

2. Od 1994 r. MSDR współpracuje z Sparks Companies, Inc. i Uniwersyte-tem Minnesota poprzez regionalne biuro koordynacyjne Land O'Lakes Inc., ds. szkoleń w AR w Krakowie. W ciągu ostatnich dwóch lat zorganizowano 18 czterodniowych kursów szkoleniowych (402 osoby) dla właścicieli małych przedsiębiorstw z regionu Małopolski nt. „Marketing produktów żywnościowych”, „Zarządzanie finansowe firmą” i „Badanie rynku”.
3. Pomoc Stowarzyszenia w rozwoju przedsiębiorczości w postaci udzielania fachowej pomocy w organizowaniu małych mieszalni pasz oraz zespołów maszynowych, tworzonych w formie stowarzyszeń, wiąże się z wygraniem przetargu na projekty FAPA pt. „Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości w agrobiznesie” oraz „Szkolenie liderów wiejskich w zakresie ekonomii rynku w celu rozwijania działalności rolniczej w Polsce południowej”. Specjaliści z Akademii Rolniczej w Krakowie, Akademii Ekonomicznej, Uniwersytetu Jagiellońskiego, FDPA oraz eksperci zagraniczni przeszkolili w ramach tych dwóch projektów 120 specjalistów ODR i nauczycieli szkół rolniczych oraz 50 rolników m.in. w zakresie podejmowania, prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na własny rachunek.

W innym programie FAPA pt. „Integrowany system produkcji warzyw w regionie rzeszowskim”, realizowanym przez MSDR, specjaliści z AR w Krakowie opracowali i wdrożyli w 50 gospodarstwach nową technologię uprawy warzyw systemem integrowanym, charakteryzującą się zmniejszonym zużyciem nawozów mineralnych, środków ochrony roślin oraz właściwym doбором odmian warzyw odpornych na choroby.

Przy współpracy z Biurem Programu Dostosowawczego dla Sektora Rolnego - ASAP/FAPA, MSDR zorganizowało cztery 10 dniowe kursy szkoleniowe dla menedżerów gospodarstw AWRSP oraz przedstawicieli różnych firm agrobiznesowych (114 osób) z zakresu marketingu produktów rolniczych i marketingu produktów spożywczych.

Teza, że „rozwój przedsiębiorczości w rolnictwie i poza nim zmierzający głównie do tworzenia nowych miejsc pracy i pozyskiwania dodatkowych dochodów jest obiektywną koniecznością i jedyną szansą poprawy sytuacji materialnej mieszkańców wsi”, była myślą przewodnią konferencji zorganizowanej w 1994 roku przez MSDR pt. „Alternatywne źródła dochodów ludności wiejskiej”. Konferencja zgromadziła 201 osób z 12 ośrodków naukowych w kraju, 14 ośrodków doradztwa rolniczego oraz innych instytucji związanych ze wsią i rolnictwem. Przedstawiono tam 36 referatów obejmujących cztery grupy zagadnień:

- przedsiębiorczość pozarolnicza w Polsce i wybranych krajach,
- realizowane kierunki przedsiębiorczości na wsi,
- uwarunkowania i planowanie działalności przedsiębiorczej,
- promowanie przedsiębiorczości na wsi.

Ważnym wydarzeniem w działalności Małopolskiego Stowarzyszenia Doradztwa Rolniczego była konferencja w Ustroniu nt. „Rola doradztwa w gospodarce rynkowej w aspekcie dostosowywania polskiego rolnictwa do wymogów Unii Europejskiej”. Wzięło w niej udział 115 osób i przedstawiono 33 referaty. Jedna z sekcji dotyczyła rozwoju przedsiębiorczości na wsi, druga rozwoju doradztwa rolniczego w gospodarce rynkowej. Efektem konferencji było ustalenie najważniejszych zadań jakie powinno pełnić doradztwo w gospodarce rynkowej by móc sprostać oczekiwaniom rolników i społeczności lokalnych. Uczestnicy konferencji wyraźnie zaakcentowali, że rozwój przedsiębiorczości zarówno rolniczej jak i pozarolniczej na wsi oraz grupowych form działalności marketingowej należy do priorytetowych zadań doradztwa.

Podjęte zatem przez MSDR działania w zakresie doskonalenia doradców i nauczycieli w zakresie przedsiębiorczości, tak aby mogli oni dalej kształcić młodzież i dorosłych pod kątem podejmowania działalności przedsiębiorczej na własne ryzyko, wydają się być w pełni uzasadnione. Rozwój przedsiębiorczości na wsi stanowi również bardzo ważną tematykę badawczą, edukacyjną i innowacyjną prezentowaną na łamach czasopisma MSDR „Wieś i Doradztwo”, którego wydawanie rozpoczęliśmy w 1995 roku.

4. Zakończenie

Problematyka przedsiębiorczości zajmuje najwięcej miejsca w działalności naszego Stowarzyszenia. Chcielibyśmy ją rozwijać nie zapominając o innych problemach wsi i rolnictwa, doradztwa i edukacji. To co udało się nam osiągnąć w ciągu niespełna 3 lat współdziałania naszej Uczelni z ośrodkami doradztwa rolniczego z terenu Małopolski byłoby niemożliwe bez osobistego zaangażowania bardzo wielu kolegów i koleżanek - członków naszego Stowarzyszenia, przychylności i życzliwości kierownictwa Uczelni, dyrekcji Wydziałów Rolnictwa UW i ODR jedenastu województw Polski południowo-wschodniej, resortów rolnictwa i edukacji, ale przede wszystkim bez wsparcia finansowego naszych inicjatyw i ofert realizacji określonych zadań ze strony Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA) w Warszawie oraz jej oddziałów regionalnych.